

Kmetijska in gozdarska vozila na cesti

mag. Marjan Dolenšek, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
dr. Robert Jerončič

Objavljeno na spletu 11.02.2020

Mere in mase ter izredni prevozi

Prometni predpisi urejajo vse pogoje za udeležbo vozil v cestnem prometu in med te spadajo tudi mere in mase vozil. Te določa Pravilnik o delih in opremi vozil (Uradni list RS št. 44/13, 36/14, 69/15, 44/17 in 75/17 - ZMV-1). Navedeni pravilnik vsebuje določbe o merah in masah vozil v cestnem prometu v Prilogi II. Pri kmetijskih in gozdarskih vozilih je novost v sedaj veljavnem pravilniku določitev dovoljene dolžine traktorja z enim ali dvema priklopnikoma ter uvrstitev delovnih strojev med besedilo določb o širini vozil pri gospodarski vožnji. Sicer pa so mere in mase praktično enake

veljavnim že vrsto let.

Največje dovoljene mere vozil

Za vsa motorna vozila, razen za avtobuse, torej tudi za traktorje, znaša največja dovoljena dolžina 12,00 m. A za kmetijska in gozdarska vozila je pomembnejša določba o največji dovoljeni dolžini traktorja z enim ali dvema priklopnikoma, ki znaša 18,75 m.

Brez omejitev oz. brez posebnih pogojev je za vsa vozila v cestnem prometu določena največja dovoljena širina 2,55 m. Za traktorje na gospodarski vožnji z dvojnimi pnevmatikami ali s širokimi pnevmatikami s tlakom največ 1,5 bara, ali s priklopniki ali traktorski priključki, pa znaša 3,06 m. Enaka največja dovoljena širina velja tudi za delovne stroje na gospodarski vožnji. Mera 3,06 m izhaja iz določb Zakona o pravilih cestnega prometa o gospodarski vožnji, ki pri prevozu tovora določa, da sme širina vozila lahko odstopati za 20% (2,55 m + 20%). Na kratko povedano, navedeni zakon pravi, da je gospodarska vožnja, vožnja za potrebe kmetijstva ali gradbeništva, ki se opravlja na kratkih razdaljah glede na naravo in posebne potrebe kmetijske ali gradbene dejavnosti. Opravljajo se lahko podnevi, predvsem na kratkih razdaljah, na nekategoriziranih, občinskih in državnih cestah.

Za vsa vozila znaša največja dovoljena višina 4,20 m, pri prevozu tovora na gospodarski vožnji pa Zakon o pravilih cestnega prometa dopušča odstopanje za 10%, če profil ceste in cestni objekti to dopuščajo.

Slika: Splošna največja dovoljena širina vozil v cestnem prometu je 2,55 m, za kmetijska vozila na gospodarski vožnji pa 3,06.

Največje dovoljene skupne mase vozil

Določbe o največjih dovoljenih skupnih masah vozil so v pravilniku obsežne in zajemajo veliko kombinacij motornih in priklopnih vozil, predvsem pri tovornih vozilih. Za traktorje in priklopnike te mase niso posebej določene, zato lahko upoštevamo le splošne določbe, če jih je mogoče smiselno določiti za ta vozila. Za dvoosna motorna vozila, torej tudi za traktorje, znaša 18 ton, za dvoosni priklopnik 18 ton in za triosni priklopnik 24 ton, ko sta ta dva priklopnika del skupine vozil. Za skupino vozil sestavljeno iz traktorja in dvoosnega priklopnika znaša največja dovoljena skupna masa 36 ton, pri vleki triosnega priklopnika pa 40 ton. Za skupino vozil traktor z dvema priklopnikoma določbe v pravilniku ni, veljajo le določbe za posamezna vozila v tej skupini.

Največje dovoljene osne obremenitve

Tudi te določbe se nanašajo predvsem na tovorna vozila in njihove priklopnike. Za slednje veljajo tudi, če jih vleče traktor. Za enojno (nepogonsko) os največja dovoljena osna obremenitev znaša 10 ton, pri tandemskih oseh pa je ta odvisna od razdalje med osmi. Če je ta manjša od 1 m, je vsota največjih dovoljenih osnih obremenitev obeh osi 11 ton. Pri razdalji nad 1 m do 1,3 m ta znaša 16 ton, pri razdalji od 1,3 do 1,8 m znaša 18 ton, pri razdalji 1,8 m ali več pa 20 ton.

Pri trojnih (tridem) oseh znaša dovoljena vsota osnih obremenitev vseh osi 21 ton, če razdalja med osmi do 1,3 m. Če je razdalja od 1,3 do 1,4 m znaša vsota osnih obremenitev 24 ton, pri razdalji od 1,4 do 1,8 m znaša 27 ton, pri razdalji 1,8 m ali več pa 30 ton.

Traktorje pravilnik pri osnih obremenitvah uvršča med dvoosna motorna vozila. Za njihove pogonske osi le ta znaša največ 11,5 ton.

Navedene mere in mase vozil veljajo za posamezno kategorijo vozil oz. skupino vozil. Pri vožnji v cestnem prometu pa moramo upoštevati tudi cestno prometno signalizacijo (prometne znake), ki lahko na določenem odseku ceste ali cestnem objektu (npr. mostu) predhodno nevede vrednosti zmanjša. Najprej pa moramo upoštevati tudi največje dovoljene vrednosti, ki jih je določil proizvajalec vozila. Pri vseh odstopanjih navedenih vrednosti navzgor, pa je, razen pri gospodarski vožnji, je potrebno dovoljenje za izredni prevoz.

Izredni prevozi

Izredni prevoz je prevoz z vozilom (motorno vozilo) ali skupino vozil (motorno vozilo s polpriklopnim vozilom ali motorno vozilo s priklopnim vozilom), ki samo ali skupaj z nedeljivim tovorom presega s predpisi dovoljeno skupno maso, osne obremenitve ali mere (dolžino, širino, višino). Izredne prevoze ureja več predpisov, če poenostavimo, od Zakona o cestah do ustreznih pravilnikov, ki urejajo te prevoze. V primeru kmetijskih in gozdarskih vozil je najbolj problematična širina vozil, posebej pri prevozu delovnih strojev (npr. kombajnov) ali traktorjev s traktorskimi priključki, ki presegajo širino 3,06 m. Ta širina je sicer dovoljena pri gospodarski vožnji, vsak prevoz s preseganjem te širine (ali drugih mer ali mas), pa je izredni prevoz in se ga sme opravljati le na podlagi dovoljenja za izredni prevoz.

Predpisi določajo več kategorij izrednih prevozov in sicer glede na presežene mere in mase nad dovoljenimi. Izredni prevozi s kmetijskimi in gozdarskimi vozili praktično vsi uvrščajo v kategorijo V, ki je »prevoz z delovnim strojem, vleka zamenljivega vlečenega stroja ali traktorskega priključka brez tovara, kadar to vozilo presega s predpisi dovoljene dimenzije in osne obremenitve, vendar ne

presega dovoljene skupne mase«.

Slika: Tovrstni prevozi brez dovoljenja za izredni prevoz niso le prepovedani, pač pa tudi izredno nevarni za druge udeležence v prometu.

Dovoljenje za izredni prevoz

Z dovoljenjem za izredni prevoz izdajatelj določi posebne pogoje prevoza, da bi zagotovil varnost udeležencev v cestnem prometu, varstvo javne cestne infrastrukture in pretočnost prometa, z njim pa tudi odmeri povračilo za izredne cestne prevoze. Dovoljenje za izredni prevoz na osnovi vloge izvajalca izrednega prevoza izda Direkcija RS za infrastrukturo, če se izredni prevoz izvaja na državnih cestah ali na državnih cestah in občinskih cestah. Če se izredni prevoz izvaja izključno na občinskih cestah, dovoljenja izda pristojen občinski organ. V tem primeru se vloga vložijo na občino, sicer pa na prej omenjeno direkcijo. Obrazec vloge je na voljo na spletu, na e-upravi, oddati pa ga je mogoče po pošti ali osebno. Na navedem spletnem mestu so navedene tudi priloge, ki jih mora vsebovati vloga, vključno s potrdilom o plačani pristojbini za izredni prevoz. Vloge za Direkcijo RS za infrastrukturo sprejema tudi več gospodarskih družb, ki imajo pogodbo za te storitve z omenjeno direkcijo. Morda se je vsaj na začetku vlaganja vlog za izredne prevoze oz. če tega postopka vlagatelji niso veščji, bolje odločiti za vlaganje preko pogodbenih izvajalcev, saj nam bodo pomagali pri pravilni pripravi vloge. Vloge se obravnavanju s skladu z upravnim postopkom, rok za izdajo dovoljenja je 30 dni, zato je potrebno vlogo vložiti pravočasno.

Pridobiti je mogoče dovoljenje za izredni prevoz s krajšim obdobjem veljavnosti (do 30 dni), ki je praktično namenjeno za enkratne prevoze, in z daljšim obdobjem veljavnosti (do 12 mesecev), za večkratne prevoze, to je za več prevoznih poti in za daljše časovno obdobje. Za kmetijska in gozdarska vozila je smiselna slednja možnost in sicer za obdobje trajanja sezone (npr. spravila pridelkov).

Pogoji za izvedbo in spremstvo izrednih prevozov

V dovoljenju za izredni prevoz so natančno navedeni pogoji za izvedbo izrednega prevoza na relacijah in z vozili, ki jih je v vlogi navedel vlagatelj. Pri dovoljenjih, ki so bila izdana za daljše obdobje veljavnosti oz. za več prevozov, se mora imetnik dovoljenja pred začetkom vsakega prevoza prepričati, če je izvedba izrednega prevoza v skladu z izdanim dovoljenjem mogoča na celotni prevozni poti. Pri izvajanju izrednega prevoza se morajo ne glede na izdano dovoljenje upoštevati vse omejitve prometa, ki so nastopile po izdaji dovoljenja in so označene s prometnimi znaki.

Pri izvedbi izrednega prevoza je pomembno spremstvo izrednega prevoza. To se sme izvajati z osebniimi ali tovornimi vozili, ki ne presegajo največje dovoljene mase 3,5 tone. Spremljanje izrednih prevozov s traktorji predpisi ne omogočajo. Spremljevalno vozilo mora imeti ustrezno opremo, s katero spremljevalec lahko učinkovito opozarja druge udeležencev v prometu in usmerja promet ter komunicira z voznikom vozila s katerim se izvaja izredni prevoz. Brezžična komunikacija mora potekati neposredno, torej z radijsko zvezo. Mobilni telefon tega ne zagotavlja. Oprema spremljevalnih vozil je predpisana in poleg radijske zveze zajema table za označevanje vozila, svetlobno opremo, opremo za usmerjanje prometa, troznake (triopane) itn. Vozilo za zahtevno spremstvo mora biti, za razliko od vozila za enostavno spremstvo, opremljeno še s svetlobno signalno tablo s spremenljivo vsebino prometnih znakov in opremo za merjenje dolžine in višine.

Glede na vrsto izrednega prevoza je sta okvirno predpisani tudi vrsta in število spremstev in sicer glede na širino vozila za izredni prevoz od 3,0 m naprej, konkretno pa se spremstvo določi v dovoljenju za izredni prevoz. Ker pri kmetijskih in gozdarskih vozilih govorimo o izrednih prevozih širine nad 3,06 m in se izvajajo izven avtocest, je spremstvo vedno določeno. Okvirno to pomeni za širine od 3,01 m do 3,50 m eno enostavno spremstvo, za širine od 3,51 m do 4,00 m eno enostavno in eno zahtevno spremstvo, od 4,01 do 4,50 m pa dve zahtevni spremstvi. Nad to širino in pri dolžinah nad 30,00 m je predpisano spremstvo policije, a to za obravnavane primere ni relevantno.

Slika: Izredni prevoz, ki se ne izvaja v skladu z dovoljenjem. Kombajn nima nameščene predpisane oranžne odsevne označevalne table z napisom »izredni prevoz«, spremljevalno vozilo pa ima označevalno tablo nepravilne barve, morala bi biti rumena. Oziroma tabla s spremljevalnega vozila bi morala biti nameščena na kombajnu. Na kombajnu so pravilno nameščene table za označevanje širokih vozil; te morajo biti nameščene vedno, kadar širina presega 2,55 m.

Usposabljanje za spremljevalce izrednih prevozov

Spremljevalci izrednih prevozov morajo opraviti predpisano usposabljanje in preskus usposobljenosti (izpit). Usposabljanje se izvede v enem dnevu, traja 8 šolskih ur in je razdeljeno na teoretično usposabljanje (6 ur) ter praktično usposabljanje (2 uri). Usposabljanje zajema vsebine iz predpisov, ki se nanašajo na izvajanje izrednih cestnih prevozov, organizacije in tehnične priprave izrednih prevozov, prometne varnosti izrednih prevozov in praktično usposabljanje. K usposabljanju lahko pristopijo kandidati, ki vozniško dovoljenje najmanj B kategorije vsaj tri leta in niso bili kaznovani za kazniva dejanja s področja varnosti cestnega prometa. Izpit pred strokovno komisijo je razdeljen na praktični del in teoretični del. Po uspešno opravljenem praktičnem delu oz. praktičnih ustnih vprašanjih lahko kandidat pristopi še k pisnemu teoretičnemu delu. Po opravljenem izpitu lahko spremljevalec spremlja katerikoli izredni prevoz, ne le kmetijska in gozdarska vozila, ki jih tu obravnavamo. Obnovitveno usposabljanje je potrebno opraviti vsakih 5 let.

Usposabljanje za spremljevalce izrednih prevozov lahko izvajajo organizacije, ki pridobijo pooblastilo Javne agencije RS za varnost prometa. Trenutno sta to B & B Izobraževanje in usposabljanje d.o.o. in Gospodarska zbornica Slovenije Center za poslovno usposabljanje. Usposabljanje poteka v poslovnih

prostorih organizacij, če pa je kandidatov za usposabljanje od 15 do 20, pa je mogoč dogovor za izvedbo v drugem kraju.

Slika: Praktično usposabljanje za spremljevalce izrednih prevozov pri pooblašeni organizaciji za usposabljanje B & B Izobraževanje in usposabljanje d.o.o. Na spremljevalnem vozilu je nameščena rumena odsevna označevalna tabla z napisom »izredni prevoz«, oranžna odsevna tabla z napisom »izredni prevoz«, ki se namesti na vozilo, ki izvaja izredni prevoz, pa je vidna ob ograji.

Priporočilo uporabnikom kmetijskih in gozdarskih vozil

Prevozi z vozili, širšimi od 3,06 m, je brez dovoljenja za izredni prevoz prepovedana in globe za kršitve so visoke, še posebej, če se prevoz opravlja kot dejavnost (pravna oseba, s.p., dopolnilna dejavnost na kmetiji). V minulem letu so se tudi močno zaostriale kontrole širokih kmetijskih vozil, posebej kombajnov. Stroški pridobitve dovoljenja za izredni prevoz so neprimerljivo manjši od samih glob, pa tudi eventualnih odškodnin. Predvsem pa s tako vožnjo močno ogrožamo druge udeležence v prometu. Pri prometni nesreči zaradi neustreznega izvajanja izrednega prevoza lahko pride tudi hudih telesnih poškodb ali smrti, kot se je že zgodilo pred dvema letoma (nalet voznika mopeda v heder kombajna širine 3,20 m). Vsem, ki opravljate prevoze s kmetijskimi ali gozdarskimi vozili širšimi od 3,06 m, pa do sedaj še niste pridobili dovoljenja za izredni prevoz, priporočamo, da v prihodnji sezoni pridobite dovoljenje za izredni prevoz in prevoze izvajate v skladu s predpisi. Zimski čas pa izkoristite za usposabljanje spremljevalcev izrednih prevozov. Usposobljen spremljevalec je pogoj za pridobitev dovoljenja za izredni prevoz in tudi za samo izvedbo izrednega prevoza.

naslovna slika: Roman Jerman, SiDG d.o.o.